

Історична довідка

Створення парку культури та відпочинку «Хімік» безпосередньо пов'язано з Вінницьким хімічним заводом імені Я. М. Свердлова (суперфосфатний завод), який було побудовано у Вінниці в 1912 році.

До Першої світової війни завод, переважно, мав лише місцеве значення, а під час війни та в період подій Української революції взагалі не працював. В 1926 році на підприємстві оновили устаткування, виробництво сірчаної кислоти стало більш механізованим. На той момент Вінницький суперфосфатний завод був найбільшим підприємством міста. Після звільнення міста від німецьких військ в 1944 році розпочалась відбудова підприємства, яке було значно пошкоджено (за іншими джерелами – майже зруйнованим) та розбудова довколишніх територій. У радянські часи кількість працівників досягала 4500 людей. Було забудовано цілий мікрорайон на Замості, закладено парк та висаджено яблуневий сад. Значно розширився і сам завод: до двох цехів, які працювали раніше, додалися механічний, транспортний, електротехнічний, тепло-електростанція, їдальня та поліклініка. Фактично це було маленьке місто всередині більшого міста з усією необхідною інфраструктурою.

Рисунок 13

Парк мав власну розвинену інфраструктуру, мав освітлення, за зеленими насадженнями доглядали, про чистоту дбали. Кожного року у весняний період проводилось обрізання дерев і фарбування конструкцій, також проводилась посадка квітів та побілка стовбурів дерев. Проводились «суботники» для підтримання чистоти і порядку на території. Зеленої територію прикрашали скульптури, а саме: погруддя льотчику (нині знаходиться в Військово-історичний музей Повітряних сил Збройних сил України), жінка з веслом, хлопчик з трубою, пам'ятник хіміку.

Парк був частиною великого комплексу, який також включав Фізкультурно-оздоровчий комплекс (ФОК) та стадіон. Фізкультурно-оздоровчий комплекс – одна з наймолодших споруд, яка з'явилась у кінці 80-х років, до того на його місці був зимовий каток з дерев'яними бортами. На першому поверсі комплексу був облаштований майданчик для гри в баскетбол, волейбол та гандбол. Трибун у залі не було. Були душові, роздягальні, а також лазня. На другому поверсі діяв басейн для дітей (глибиною 80 см) та великий звичайний басейн.

За спортивним комплексом був розташований туалет загального користування.

На стадіоні проводились спартакіади, міжшкільні турніри з футболу, діяла постійна дитяча секція з футболу, базувались і тренувались кілька дорослих команд з різних видів спорту, організовувались матчі між дорослими командами. Вхід на стадіон мав вигляд арки, над якою був розташований оглядовий майданчик. З двох сторін оглядового майданчика були розташовані трибуни. Сидіння були у вигляді дерев'яних лавок. Поле з натуральним трав'яним покриттям. Газон доглядався співробітниками ФОК-а, поливався і стригся. Стадіон мав бігові доріжки.

На території парку знаходились: квіткові каси, дитячий майданчик, відкритий танцювальний майданчик, театр під відкритим небом, спортивна зона, смуга перешкод, поле для ручної гри в м'яч, тенісний корт, дошка пошани, роздягальні та фонтан.

Дитячий майданчик був місцем літнього дозвілля не тільки для дітей, але й для дорослих. На майданчику розташовувались металеві гойдалки (загалом 8 шт.), дерев'яна гімнастична колода, залізний канат, металева ракета, дві гірки (одна вища, інша - більш полого), дитячий дерев'яний кораблик, пісочниця, три турніки, дві металеві драбини у вигляді півкола, карусель з сидячими місцями, карусель-тарзанка, вертикальна дитяча драбина, дві гойдалки у вигляді півмісяця, дві гойдалки на відштовхування, металевий куб, велика металева конструкція серпа і молота, лави для сидіння та дитячий будиночок. Улюбленими місцями дітлахів були ракета і будиночок. Територія майданчика засипалася піском, траву викошували.

Рисунок 14

Квиткові каси розташовувались на центральному вході в парк. Вони працювали під час спортивних подій.

Позаду будинку культури був розташований відкритий танцювальний майданчик, де відомий танцювальний колектив «Подільнянка» влаштовував свої концерти. Також, там проводили події за участю колективів дитячої творчості.

Дошка пошани розташовувалась одразу за дитячим майданчиком. Біля дошки пошани були змонтовані невеликі сцени.

У театрі під відкритим небом проводили фестивалі самодіяльності, концерти та кінопокази під відкритим небом. Було хороше освітлення.

Спортивний комплекс розташовувався вкінці алеї по обом її сторонам. Складався він з металевих брусів, драбин та доріжки з коліс з однієї сторони та кількох турніків з іншої.

Військова смуга перешкод складалась зі змійки, дерев'яних перешкод різної висоти та ями для кидання гранат. Розташовувалась вздовж паркану дитячої інфекційної лікарні.

На місці сучасної автостоянки розташовувалось огорожене сіткою поле для гри в гандбол і волейбол, на якому проходили тренування дитячих команд з футбольного і гандбольного гуртків. Майданчик мав покриття з дрібного щебню та мав двоє футбольних воріт. Тенісний корт мав спеціальне покриття і також був огорожений.

Роздягальня являла собою одноповерхову будівлю, яка розташовувалась вздовж поля для гри в ручний м'яч. Там зберігався інвентар, були облаштовані роздільні роздягальні та душові.

Фонтан розташовувався в центральній частині парку. На постаменті стояло двоє дітлахів і один з них лив воду із глечика. Фонтан перестав працювати в кінці 90-х років, ще до закриття Хімзаводу.

Рисунок 15

Найвизначнішою подією в парку кожного року був День Хіміка. Співробітники заводу приводили парк до ладу, викрашували конструкції, насаджувались квіти. На святкування

завжди відбувались урочисті концерти, нагородження. Працювала виїзна кухня, організовувався ярмарок. Гуляння були масовими і досить гучними.

На рисунках 13-15 можна побачити фото парку, надані мешканцями, на яких зображені: скульптура фонтану, вхідна група в парк з воротами, а також стан і використання головної алеї.

Будинок культури був реконструйований і на початку 2000-х років там розміщувався банк «Хрещатик».

На території колишнього Фізкультурно-оздоровчого комплексу сьогодні розташовується Спортивний комплекс «Нива», котрий з'явився у 2010 році.

Після будівництва багатоквартирних житлових будинків по вул. Героїв Крут (5 років тому) на території парку з'явився ще один дитячий майданчик. Даний майданчик огорожений сітчатим парканом і фактично є самобудовою.

Протягом 2000 - 2014 років декілька разів виникали питання щодо можливості забудови парку.

Використані джерела:

1. <https://vezha.vn.ua/skelet-himichnogo-dynozavra-zhyttya-i-postapokalipsys-vinnytskogo-himpromu-fotoreportazh/>
2. <http://wikimapia.org/>
3. Пошукові матеріали (Л. Мартинюк, Н. Лобода)